

El president Antich rep en audiència a la Reial Acadèmia de Medicina de les Illes Balears

El president del Govern de les Illes Balears, Francesc Antich, va rebre en audiència, en les dependències del Consolat de Mar el passat dia 5 de juliol de 2010, a membres de la nova junta directiva de la Reial Acadèmia de Medicina. Formaven part de la delegació el president de l'entitat, Bartomeu Anguera; el vicepresident, Josep Miró; el vicesecretari, Pere Riutord; la tressorera, Joana Maria Sureda i el bibliotecari i director de la revista Medicina Balear, Macià Tomàs. En la trobada també va estar present el Conseller de Salut i Consum, Vicenç Thomàs.

D'esquerra a dreta, Pere Riutord, Vicenç Thomàs, Joana Mª Sureda, Bartomeu Anguera, el president Francesc Antich, Macià Tomàs i Josep Miró

En un ambient cordial, Bartomeu Anguera va entregar al president exemplars de les principals publicacions de la Reial Acadèmia, va agrair la col·laboració que atorga la conselleria de salut i consum a la corporació i va exposar la situació actual i les principals línies d'actuació per als propers anys.

Homenatge a l'acadèmic Dr. Antoni Montis Suau

El passat dia 6 de juliol de 2010, cinc mesos després del seu decés, va tenir lloc una emotiva sessió necrològica en memòria de l'acadèmic numerari doctor Antoni Montis.

Va obrir l'acte el Dr. Bartomeu Anguera, president de la Reial Acadèmia de Medicina de les Illes Balears, acompanyat pel director general de l'IB-Salut, Josep Pomar; el director general d'Accreditació i Avaluació de la Conselleria de Salut i Consum, Joan Llobera, el president del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Balears, Antoni Real, el vicepresident del Col·legi Oficial de Metges de Balears, Javier Martín Brollo, el president de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics, Román Piña, el patró de la Fundació Catalina Mir de Bonilla, Francisco Bouthelier, l'editor Pere Serra i els seus companys acadèmics, entre d'altres.

En el cerimònia van estar presents la seva esposa, Margarita Palos i els seus fills, Antonio, Margarita, María Concepción, Raimundo, Jose M^a i Luis. Acompanyant-los es trobaven la resta dels seus familiars i amics i un nombrós públic. La seva filla María Concepción, MIR en dermatologia, va agrair a tots els membres de la Reial Acadèmia l'afecte amb el qual sempre van acollir el seu pare durant els vint-i-tres anys que va pertànyer a la Corporació.

En l'homenatge, metges, acadèmics, familiars i amics, van llegir unes paraules elogiant la figura que va representar el dermatòleg Antoni Montis, escrits que es van publicar en un opuscle editat per la Reial Acadèmia de Medicina.

Pere Serra, Margarita Palos i els seus fills Antonio, Margarita, Mª Concepción, Raimundo, José M^a i Luis. Al centre, el president Bartomeu Anguera

El M. I. Sr. Dr. Miquel Manera, centenari

El 20 d'agost passat el nostre company d'acadèmia, M. I. Sr. Dr. Miquel Manera va complir cent anys, envoltat per l'estimació dels seus familiars, amics i companys de professió. Nascut a Palma

i llicenciat a Barcelona, cardiòleg de especialitat, va ingressar el 1963 a la Reial Acadèmia amb el discurs "Infarto cardiaco insular". A la nostra corporació ha pronunciat els discursos inaugurals dels anys 1965 i 1981.

Rebi la nostra felicitació.

Conferència del Dr. Federico Hawkins

La Reial Acadèmia de Medicina va acollir dia 8 d'octubre passat la conferència "L'aportació del Dr. Marañoń a l'Endocrinologia" pronunciada pel professor Federico Hawkins, Cap del Servei d'Endocrinologia i Nutrició de l'Hospital 12 d'octubre de Madrid i Catedràtic de Medicina de la Universitat Complutense de Madrid.

El Prof. Federico Hawkins en un moment de la conferència

La presentació del conferenciant va ser a càrrec de l'acadèmic Alfonso Ballesteros, qui va destacar els aspectes de més relleu del currículum professional del professor Hawkins.

El conferenciant va fer un recorregut per la biografia i obra del Dr. Marañoń i la seva relació amb els avanços de l'Endocrinologia espanyola.

Presentació de "Topografía del Hospital Militar de Mahón, 1806"

Dia 26 d'octubre de 2010 va tenir lloc al Centro de Historia y Cultura Militar del carrer Sant Miquel l'acte de presentació del facsímil "Topografía del Hospital Militar de Mahón, 1806" del doctor Antonio Hernández Morejón (1773-1836), que va realitzar l'acadèmic numerari M. I. Sr. Dr. Alfonso Ballesteros.

Visita institucional al nou Hospital Universitari de Son Espases

El President de la Reial Acadèmia de Medicina de les Illes Balears Dr. Bartomeu Anguera, acompanyat pel Vicepresident Dr. Josep Miró, el Vicesecretari Dr. Pere Riutord i els Acadèmics Numeraris Dra. Juana María Román, Dr. Alfonso Ballesteros, Dr. Bartomeu Nadal i Dr. Francesc Bujosa, han duit a terme una visita Institucional al nou Hospital Universitari de Son Espases.

Rebutts pel Conseller de Salut i Consum Dr. Vicenç Thomàs i els Directors Generals Dr. Josep Pomar i Dr. Joan Llobera, han realitzat un recorregut per les dependències del centre hospitalari, rebent una informació detallada de la seva capacitat assistencial, tècnica i docent.

El conseller Vicenç Thomàs dona la benvinguda als membres de la Reial Acadèmia

José Mª López Piñero, director de tesis doctorales

José Tomás Monserrat

Académico numerario

La muerte del profesor José Mª López Piñero (Mula, Murcia, 1933), el pasado día 8 de agosto, me ha traído un sentimiento de orfandad. Cierto es que nos vimos espaciadamente pero, en la lejanía, sabía dónde estaba y tenía la seguridad de que me atendería si lo necesitaba. En toda España han sido muchísimas las manifestaciones de sincera condolencia y de recuerdo de su portentosa vida de profesor universitario y de su extensa y profunda obra como historiador de la medicina. Por mi parte siento la necesidad de expresar mis sentimientos de agradecimiento a su ayuda en elegir, dirigir, patrocinar y publicar mi tesis doctoral.

El considerar que algunas circunstancias por las que atravesé, hace medio siglo, pueden repetirse de un modo parecido hoy me inducen, con evidente retraso, a rememorar en unas pinceladas la gigantesca personalidad del profesor José Mª López Piñero para que sirvan de ejemplo de lo que un docente-investigador vocacional puede hacer y ofrecer a sus discípulos: tiempo y sabiduría.

Acabada la carrera de medicina oposité al Cuerpo de Sanidad de la Armada (1959). Destinado al Hospital departamental de Cartagena (1960) tuve la suerte de que bastantes de mis nuevos compañeros eran ya doctores o estaban preparando sus tesis. A mí me ilusionaba obtener el grado y acudí al consejo del profesor Diego Ferrer, catedrático de Histología, conocido en mi etapa de alumno en el Hospital de la Esperanza de Barcelona. Don Diego amablemente me aconsejó que, si de verdad quería hacer el doctorado, el primer paso era “tener un tema a investigar, a ser posible un tema concreto a desarrollar bajo la dirección de un experto”. En espera de ello y dada mi situación en Cartagena, me aconsejó matricularme de las obligadas asignaturas del doctorado en la Facultad de Medicina de Granada y, conocedor de mi afición a la historia de la Medicina, de todas las posibles opciones a director de tesis, sin dudar me aconsejó a un novel profesor de Valencia que todo lo arrasaba con su saber y su entusiasmo: el profesor José Mª López Piñero. El Profesor Ferrer se ofreció a ponernos en contacto. Y así fue: pocas semanas después recibí una amable misiva del profesor de Valencia en la que, conocedor de mi interés, me invitaba a desplazarme a su cátedra de Historia de la Medicina de

Valencia, cualquier sábado por la mañana, con la seguridad de que podría alojarme en el contiguo Colegio Mayor universitario Luis Vives, del que era director, y poder así continuar trabajando el domingo.

Tomé el bus de Cartagena a Alicante y el de Alicante-Valencia. El departamento de Historia de la Medicina estaba situado en un semisótano del ala derecha de la Facultad de Medicina de Valencia.

Me presenté y como carta de presentación mostré mi laborioso trabajo sobre el Hospital de Sra. Santa Ana de Cartagena. Lo hojeó y rápidamente dijo que “para tesis doctoral, nada de historias de una entidad”. En aquellos momentos su línea de investigación se centraba en el desarrollo y evolución de las llamadas “generaciones intermedias” o “generaciones puente” pues gracias a ellas había sido posible el florecimiento de la “generación de sabios”.

Le interesaba un doctorando para estudiar y comprobar cómo se habían asimilado en España los grandes descubrimientos europeos, en especial los referentes a la práctica quirúrgica como la asepsia y la antisepsia, la introducción de la anestesia local y general por cloroformo o por éter, la sutura por catgut, la termocauterización, etc. Me propuso como tema de estudio investigar la vida y la contribución del doctor Juan Creus y Manso a la moderna cirugía española. Ilusionado, acepté como un sueño el poder colaborar en el proyecto de la cátedra valenciana sobre el estudio de la introducción de la ciencia moderna en la España del siglo XIX.

La base del trabajo era “fichar”. Todo lo leído tenía que ficharse. Era preciso realizar la ficha según un modelo tipo, bien determinado y con un objetivo concreto. Había fichas de autores, fichas de materias, fichas para libros, para artículos publicados en revistas, etc. En cualquier momento, con la ficha sola, debía disponerse del patronímico y apellidos del autor, título exacto del libro o del artículo de referencia, tema, editorial, ciudad de impresión, página y un resumen o extracto del trabajo. Para el profesor López Piñero la historia de la Medicina era una ciencia exacta y su base eran la documentación científica y la bibliometría.

Por entonces, a su lado ya estaba su esposa e inseparable compañera María Luz Terrada Ferrandiz a la que tanto le debemos sus discípulos y alumnos. El domingo por la tarde regresé a casa con una buena cantidad de libros, artículos y revistas que hacían referencia al Dr. Creus y Manso, personaje con el que, a partir de entonces, iba a conocer a fondo. A las dos semanas nuevamente acudí a la Cátedra y al Colegio Mayor para revisar y corregir el método de fichar, clasificar y enumerar los temas, separar capítulos... Así, cada dos semanas y durante unos tres años el Prof. López Piñero me fue entregando parte de su sabiduría y valiosísimo tiempo, guiando la redacción y las conclusiones de la tesis, orientando la encuadernación de los ocho tomos de la misma, tutelando la presentación al claustro, enfocando el nombramiento de los componentes de tribunal, etc. El “que pase el doctorando” y la defensa de mi tesis “La obra médico-quirúrgica de Juan Creus y Manso” fue facilitada por las explicaciones que José M^a ofreció

como director al Tribunal de tesis. Otros motivos de agradecimiento fueron la publicación de la tesis en Cuadernos Valencianos de Historia de la Medicina y de la Ciencia y el posterior patrocinio de unas comunicaciones sobre Enrique Ferrer y Viñerta (1830-1891) en distintos congresos. José María vivió la ética de los valores y del esfuerzo que aprendió en tiempos de estudiante becario, por oposición, en el Colegio Mayor Juan de Ribera, de Burjassot. De una manera altruista, tolerante, dirigió 78 tesis doctorales y más de cien tesinas de licenciatura. Su obra escrita es sencillamente impresionante. Sin duda José Mª López Piñero es una de las figuras más importantes de la Historiografía de la Medicina y de la Historia de la Ciencia española de todos los tiempos.

Que su recuerdo nos sirva de ejemplo. A su familia, la expresión de nuestras condolencias.

Descanse en paz.

Adéu al mestre

Francesc Bujosa i Homar

Acadèmic numerari

En la meva escala d'agraïments, que és una escala molt alta i amb graons amples i profunds, hi ocupa el segon lloc —el primer serà sempre per a la mestra del Pla de na Tesa— el qui fou el meu mestre, el professor José María López Piñero, catedràtic d'història de la ciència de la Universitat de València, que morí fa tres setmanes.

Aquesta escala està ordenada seguint el criteri de la quantitat d'ensenyaments rebuts o, semblantment, el nombre d'hores que les persones esmerçaren en la meva educació.

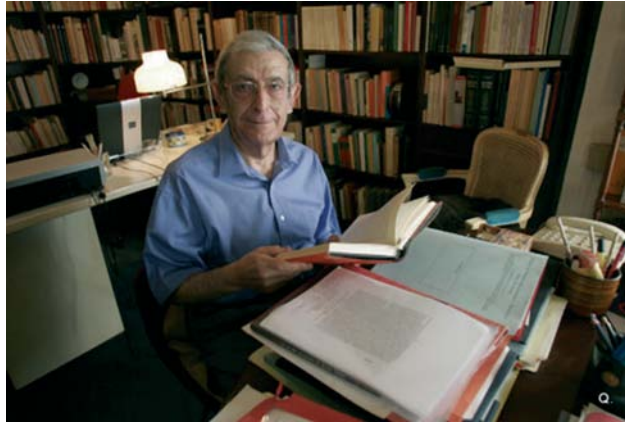
La coneguda pobresa dels resultats no us ha de dur a menysvalorar-ne l'esforç que, en el cas de López Piñero, fou enorme i d'una extraordinària qualitat. El recent traspàs del professor de València ha provocat i provocarà una multitud de notes necrològiques en què, sens dubte, es comentarà la seva extraordinària tasca com a fundador d'institucions de gran prestigi, com a publicista i generador de vocacions. Molts fórem els que, enlluernats per la seva personalitat, creguérem que conreant la història de la ciència trobaríem la felicitat. No és, tanmateix, la meva intenció comentar la labor acadèmica del meu mestre, ni tan sols les seves quasi inigualables capacitats engresca-

dors. Altres ho faran amb més autoritat i destresa que no jo. La meva única intenció ara és fer-li explícit i públic el meu agraïment. En primer lloc, per tot el que em va aconseguir transmetre que fou, ja ho he dit, molt menys del que el seu esforç i dedicació haurien merescut. Mea culpa. Però, tant o més que pel que em va ensenyar, el meu agraïment és perquè em vaig divertir molt i molt durant les gairebé infinites hores que vaig passar-hi devora. Al costat de l'home que posava a favor de la seva voluntat de seductor intel·lectual totes les capacitats per a l'exageració, la demagògia, l'histrionisme, l'humor, la crítica despietada, l'exercici de la imaginació, la ironia, la humilitat —a dies falsa, a dies vertadera—, la procacitat, la irreverència, l'afabulació, l'escarni i la caricaturització. Tot ajudat per una memòria absolutament prodigiosa. El camí o el mètode que empràrem per a la formació i per a la diversió fou un de molt senzill: la discussió acalorada. Aquells debats intel·lectuals —de vegades tots dos sols, de vegades amb cor—, tenien per excusa les múltiples filies i fòbies que José María desvetllava al cap de cinc minuts d'haver-hi parlat.

Entre les filies hi havia la que tenia per autors com Ranke i Daremberg, als qui jo i el meus companys consideràvem més pesats que el plom.

També la que tenia per alguns historiadors i sociòlegs americans de la ciència —Price, Merton, Garfield— que crearen l'expressió de ciència de la ciència i que jo, per poder discutir, deia que eren massa escèptics. De les seves altres filies, n'hi havia una que era clarament fingida i demagògica: l'afecció al flamenc. Les meves opinions de llavors sobre el flamenc no són ara reproduïbles. Entre les fòbies que Piñero conrava hi havia, en primer lloc, les que tenien com a causa o objectiu els integrants del que ell anomenava "So call madrileñan culture": Ortega y Gasset, Zubiri, Marañón i Julián Marías, principalment. Autors que rebien, una vegada i una altra, els seus dards crítics, enverinats i, no poques vegades, ben encertats.

En aquest aspecte va trobar poca oposició, per part meua. Ben al contrari, vaig quedar empeltat d'aques-

Jose Mª López Piñero (1933 – 2010)

tes animadversions. Infinites discussions va provocar, en canvi, la seva exagerada i progressiva fòbia a tres figures que jo admirava d'allò més: Foucault, T.S. Kuhn i Joan Fuster. Estic segur que més d'un trobarà pretensions el que diré, però la veritat és que de vegades pens que en aquestes fòbies i, més encara, en la seva accentuació amb el pas del temps, hi havia una mica de gelosia, un sentiment, ja ho sabeu, difícil d'evitar quan hi ha estimació. I n'hi havia molta, d'estimació, entre el meu mestre i jo. Era, la seva, una gelosia que segurament hauria estat minorada si la meua, en ocasions dissimulada però sempre existent, tímida a l'hora dels afalagaments i de les declaracions de gratitud no m'hagués impedit dir-li clarament que en la meua escala, llarga i profunda, d'agraïments ell hi ocupava —i hi ocuparà— el segon lloc. Sens dubte.

